

U1 Fly i Finnmark

Forslagsstiller: Gamvik SV

Bakgrunn

Finnmark er geografisk vidstrakt med store avstander, krevende klima og få realistiske alternativer til lufttransport. Luftfart fungerer derfor som samfunnskritisk infrastruktur for bosetting, næringsliv, beredskap og pasientreiser i regionen. Dette er også fremhevet i Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelser, som etterlyser tilstrekkelig kapasitet, bedre vilkår for pasientreiser og helhetlige løsninger på de regionale rutene.

I 2024–2025 ble maksimalprisene på flere FOT ruter (forpliktelse til offentlig tjenesteyting) redusert, noe som ga sterk etterspørsel og kapasitetsutfordringer enkelte steder. I dialog med operatør har Samferdselsdepartementet igangsatt rutejusteringer fra 31. mars 2025 for å øke kapasiteten og bedre tilbudet, blant annet mellom Kirkenes og Tromsø.

Samtidig viser nyere tall at trafikken ved flere lufthavner i Finnmark har økt markant, noe som understreker behovet for et robust og forutsigbart rutetilbud med god regularitet året rundt. Vi opplever at realiteten er blitt stikk i strid med intensjonen, spesielt for Mehamnns situasjon. Etter rutejusteringen har vi fått et dårlig tilbud med tanke på reiser både mot øst og vest. På toppen av dette mistet vi en daglig avgang, og FOT-tilbudet gjelder kun på ruter som ikke imøtekommer befolkningen tilstrekkelig for å kunne reise videre. Staten har bedt om mer hensiktsmessige FOT-ruter, og dette var et punkt som skulle evalueres. Det hjelper ikke med billige reiser til steder ingen skal! For eksempel for Mehamnns del gjelder dette reiser til Vadsø, Honningsvåg, og til dels Hammerfest, hvor sistnevnte som regel eksklusivt er forbeholdt helsereiser med billetter kjøpt av Pasientreiser, noe som også går på bekostning av privatpersoners mulighet til kjøp av rimeligere reiser. Finnmark SV mener også at ved å legge til rette for FOT-ruter til Alta og Tromsø kan lønnsomheten bli bedre, og at dette kan være et virkemiddel for å spre turismen til andre steder i fylket.

Finnmark SVs mål

- Sikre forutsigbar, helårlig trafikk på regionale ruter med høy regularitet og punktlighet, jmf. Uttalelser fra Finnmark fylkeskommune.
- Redusere prisnivået for befolkning, næringsliv og offentlige tjenester, slik at flytilbudet ikke blir en barriere for mobilitet og regional utvikling.
- Dimensjonere kapasiteten i tråd med etterspørselen, slik at prisreduksjoner faktisk gir reell tilgjengelighet.
- Legge til rette for FOT-ruter til Alta og Tromsø, for et tilbud som er reelt med innbyggernes reisebehov, og spredning av turisme til andre steder i fylket.

Forslag til tiltak:

Pris- og tilgjengelighet

1. Videreføring og målretting av maksprisregimer i FOT anbudene med klare mekanismer for justering ved etterspørselsøkning, slik at setetilgang følger

prisreduksjoner. Begrunnelse: Dokumenterte kapasitetsutfordringer etter prisnedsettelse. Stor andel av rabattert kapasitet kjøpes opp av offentlige tilbydere, f.eks. Pasientreiser.

2. Beboerrabatt/pendlerrabatt på regionale ruter som supplement til makspris, utformet slik at rabatten ikke svekker rutetilbudet eller skaper utilsiktet skjevfordeling mellom ruter.
3. Vurdering av avgiftslettelse for kortbanenettet (f.eks. unntak fra passasjeravgift på definerte ruter) der samfunnsnyttens vurderes å være særlig høy, kombinert med krav til opprettholdt rutetilbud.

Kapasitets- og regularitet

4. Kontraktsfestet fleksikapasitet i FOT anbud (mulighet for midlertidig større fly eller ekstra rotasjoner ved vedvarende fulle avganger), med tydelige kriterier for når ordningen aktiveres.
5. Rutemessig prioritering av pasientreiser setekvoter/forutsigbar tilgang i kritiske tidsvinduer, for å sikre helsetjenestelogistikk i regionen.
6. Helårlig regularitetsplan med vær og driftstiltak som backup fly, reservebesetninger, alternative ruteopplegg ved stengte lufthavner, som del av anbudets kvalitetskriterier

Struktur- og konkurranse

7. Styrkede konkurransevilkår i FOT anbud: Klare kvalitetsmål, bonus/målsystem for regularitet, insentiver for punktlighet, samt krav om åpen driftsrapportering (kanselleringer, årsaker, punktlighet) for å følge opp samfunnsoppdraget.
8. Koordinering med stamruter for bedre overgang i knutepunkter som Tromsø/Kirkenes) for å redusere total reisetid og øke påliteligheten for videreforbindelser.

Infrastruktur- og langsiktige tiltak

9. Trinnvis oppgradering av kortbanenettet i nord (navigasjon/lys, vinterdriftskapasitet, tekniske oppgraderinger) som del av en flerårig plan, for å styrke regularitet og operativ robusthet.
10. Årlig statusrapport om innenlands lufttransport (SSB/Avinor data) for å følge prisutvikling, etterspørsel, regularitet og punktlighet, og for å justere virkemidler fortløpende.

For Finnmark er rimelig, regelmessig og kapasitetsriktig lufttransport en forutsetning for likeverdige tjenester, verdiskaping og trygg hverdagslogistikk. En kombinasjon av prisvirkemidler, kapasitets- og regularitetskrav, bedre konkurranse i FOT-anbud og langsiktige infrastrukturløft er nødvendig for å møte det dokumenterte behovet og den voksende etterspørselen.